

УДК 378.1:339.97

Хоменко О.В.кандидат економічних наук, науковий співробітник
Інституту вищої освіти
Київського національного економічного університету
імені Вадима Гетьмана**Сандул М.С.**аспірант кафедри міжнародної економіки
Київського національного економічного університету
імені Вадима Гетьмана

ОСОБЛИВОСТІ ФОРМУВАННЯ КОНКУРЕНТОСПРОМОЖНИХ СИСТЕМ ВИЩОЇ ОСВІТИ

Стаття присвячена вивченню загальних питань конкурентоспроможності систем вищої освіти. Розглянуто міжнародний досвід становлення конкурентоспроможних систем вищої освіти, підсумовано основи найкращих практик реформування вищої освіти. Висвітлено передумови конкурентоспроможності вищої освіти таких країн, як США, Фінляндія, Південна Корея, Китай, а також особливості ефективності освітнього простору Європейського Союзу.

Ключові слова: вища освіта, конкурентоспроможність систем вищої освіти, університет світового класу, реформування вищої освіти.

Хоменко О.В., Сандул М.С. ОСОБЕННОСТИ ФОРМИРОВАНИЯ КОНКУРЕНТОСПОСОБНЫХ СИСТЕМ ВЫСШЕГО ОБРАЗОВАНИЯ

Статья посвящена изучению вопросов конкурентоспособности систем высшего образования. Рассмотрен международный опыт формирования конкурентоспособных систем высшего образования, подытожены основы лучших практик по реформированию высшего образования. Определены факторы, формирующие основы конкурентоспособные системы высшего образования таких стран, как США, Финляндия, Корея, Китай, а также особенности эффективности образовательного пространства Европейского Союза.

Ключевые слова: высшее образование, конкурентоспособность системы высшего образования, университет мирового класса, реформирование высшего образования.

Khomenko O.V., Sandul M.S. COMPETITIVE HIGHER EDUCATION SYSTEMS' DEVELOPMENT PATTERNS: GENERAL ISSUES

The article is dedicated to the analysis of the general questions of the national higher education systems' competitiveness. International experience of the development of highly competitive higher education systems is under consideration; the fundamentals of the best practices of restructuring higher education are summed up. The key prerequisites of the higher education competitiveness of the USA, Finland, Korea, China, as well as the peculiarities of the effective educational environment of the European Union, are highlighted.

Keywords: higher education, higher education system's competitiveness, world-class university, restructures in higher education.

Постановка проблеми. В умовах становлення економік знань і переходу країн – ключових інноваторів до шостого технологічного укладу на міжнародному рівні зростає конкуренція за таланти. Таким чином, вивчення досвіду ефективних національних систем вищої освіти є актуальним для формування основ політик і механізмів підвищення конкурентоспроможності національної системи вищої освіти з метою досягнення стану її максимальної ефективності для забезпечення передумов рівноправної участі країни в глобальній економіці.

Аналіз останніх досліджень і публікацій. Питання конкурентоспроможності вищої освіти висвітлено в працях Р. Абея, Ф. Альтбаха, М. ВанДерВенде, М. Веста, Р. Вільямса, П. Дженсена, Д. Енделя, К. Енью, О. Ківінена, Р. Коуена, Д. Лібрана, С. Маргінсона, К.Х. Мока, Г. де Рассенфуса, А. Хорна, І. Штольца та ін. Внесок у висвітлення питань підвищення конкурентоспроможності системи вищої освіти та її взаємозв'язку з ефективністю національної економіки здійснили також українські дослідники. Значна увага в академічній спільноті приділяється вивченню вищої освіти окремих країн з метою окреслення особливостей та визначення найефективніших механізмів формування конкурентоспроможної системи вищої освіти. Системи вищої освіти країн досліджуються в працях П. Агорвала, Ф. Альтбаха, М. Мартінеза; М. ВанДерВенде, Дж. Кабо, М. Шоу (СШ); О. Ківінена, Дж. Валімаа, Дж. Нурмі, С. Голтта (Фінляндія); К. В. Соренсена і Г. Дж. Кіма (Південна Корея); Ф. Кітагави (Японія), Н. Сімонови та Д. Антоновича (Польща), Б. Уелдона (Чехія) та ін.

Формулювання цілей статті (постановка завдання). Досягнення стану оптимального функціонування систем вищої освіти – надзвичайно складний процес, передусім через залучення до нього великої кількості зацікавлених сторін. Свої особливості цей процес має також в залежності від економічного середовища і обраної економічної моделі розвитку країни; в децентралізованих і більш ринкових системах вищої освіти управління фінансуванням значно відрізняється від практик, прийнятих в централізованих системах. Зовсім різними у цій сфері, зокрема, є підходи фактично соціалістичних скандинавських країн і традиційно капіталістичних США. Таким чином, в контексті виявлення ключових факторів конкурентоспроможності систем вищої освіти актуальним є вивчення досвіду країн з найкращими в міжнародному просторі системами освіти.

Виклад основного матеріалу дослідження. Взаємозалежність ефективної національної системи вищої освіти та економічного розвитку і формування конкурентоспроможності держав є безсумнівною. Тенденції сучасності, такі як глобалізація, інформатизація суспільства, трансформація економік провідних країн відповідно до принципів інноваційного розвитку та формування економіки знань, зумовили підсилення уваги державних управлінців, академічної спільноти і освітян загалом до сектору освіти, зокрема, вищої у розрізі формування максимально ефективних механізмів її реформування відповідно до вимог сучасності та кращих світових практик.

Це спричинено не тільки розумінням внеску освіти в економічний розвиток, але і, власне, глобалізацією вищої освіти. Так, через сплеск розвитку дистанційної освіти (завдяки можливостям доступу через Інтернет до новітніх навчальних ресурсів, онлайн-курсів і т. п. провідних освітніх установ) конкуренція в секторі освіти значно зросла. У всі часи найкращі світові освітні установи приваблювали найкращих студентів і науковців у свої стіни, а сучасні програми розвитку академічної мобільності сприяють цьому значною мірою. Проте ніколи раніше можливості доступу до отримання вищої освіти в провідних ВНЗ не отримували практично всі охочі навчатись незалежно від місцезнаходження і менш залежно від рівня їх достатку. Без сумніву, подальше детальне вивчення різностороннього впливу цієї тенденції на національні системи вищої освіти є доцільним.

У науковій літературі немає чіткого визначення конкурентоспроможності національної системи вищої освіти. Освіта передусім покликана відповідати на суспільні потреби в знаннях, кваліфікаціях і дослідженнях. Частина дослідників, здебільшого представники англосаксонської моделі освіти, аналізують його з ринкових позицій; якщо сприймати систему вищої освіти як ринок, то необхідно пам'ятати, що ринок освітніх послуг – це ринок споживача, а не суб'єктів, котрі формують пропозицію. Цей ринок значною мірою залежить саме від уподобань і потреб кінцевих споживачів і зазнає впливу від таких факторів, як престижність, отримання певного соціального статусу, попит на ринку праці і перспективна дохідність професії, мобільність, можливість самореалізації тощо. Таким чином, сектор вищої освіти значною мірою залежить від лояльності основних споживачів – абітурієнтів.

Як будь-який ринок, нормально функціонуюча система вищої освіти здатна самостійно, без втручання держави досягти оптимальних результатів, навіть в умовах кардинальних змін. Наявність великої кількості ВНЗ забезпечує їх конкуренцію як між собою на національному рівні, так і в міжнародному середовищі за студентів, науковців і ресурси. Бар'єри входу на ринок освітніх послуг можуть бути досить високими, існує багато альтернатив, число котрих, враховуючи розвиток нових освітніх технологій, швидко зростає. Консолідація шляхом злиття, поглинання та ін. є для даного сектору нехарактерною; ні державні, ні приватні прибуткові освітні інститути не проявляють таких тенденцій. Ще однією характерною рисою ринку освітніх послуг є широка доступність і наявність інформації про діяльність освітніх установ, яка надається як самими установами, так і зацікавленими сторонами. У сфері професійних послуг небагато галузей, про які в наявності була б така ж повнота інформації. Ці особливості викликають питання про те, чи є посилення регулювання системи вищої освіти з боку державного апарату дійсно необхідним [1]. Безумовно, освітній сектор, виступаючи реципієнтом державної фінансової підтримки, повинен виробляти культуру відповідності і потребує регулювання як з цієї точки зору, так і з позицій безпеки наукових досліджень, акредитації освітніх установ, стандартизації систем оцінювання тощо, однак, на думку деяких дослідників, сформована і оптимально працююча система вищої освіти не потребує посилення її зовнішнього регулювання. З іншого боку, якщо аналіз ринку вищої освіти певної країни не дає підстав вважати його конкурентним, не застарілим і таким, що ефективно функціонує без значних диспропорцій, відповідаючи

передовим стандартам, в такому випадку розробка ефективної стратегії його реформування стає нагальним питанням державного управління.

Конкурентоспроможність системи вищої освіти розуміється нами як здатність ефективно забезпечувати потреби держави в інтелектуальному капіталі, наукових дослідженнях і формуванні в соціумі гуманістичних цінностей та світогляду, при цьому успішно інтегруючись в глобальний освітній простір і роблячи внесок як в соціально-економічний розвиток нації, так і в науково-технічний прогрес людства. Ефективність системи вищої освіти в національній економіці – це її здатність забезпечувати не лише необхідний в економіці інтелектуальний капітал, але і здійснювати ширший суспільний ефект, зокрема – скорочувати розрив між прошарками населення, зменшувати соціальні диспропорції і вирішувати соціальні проблеми, підвищуючи культуру.

Найбільш конкурентоспроможними, за рейтингом Universitas 21, у 2015 р. визначено системи вищої освіти США, Швейцарії, Скандинавських країн (відповідно 3-є, 4-е і 5-е місця – Данії, Фінляндії, Швеції), Канади та ін., а також тих країн, яким впродовж порівняно короткого терміну вдалось суттєво підвищити позиції своїх систем освіти (Сінгапур – 9-е місце в рейтингу, Тайвань – 21-е, Південна Корея – 22-е місця) [2]. Загалом, найбільш конкурентоспроможними є системи освіти тих країн, які мають досить довгу історію розвитку вищої освіти і постійно вдосконалюють практики в цій сфері. Яскравим прикладом ключового значення потужної традиції послідовної державної підтримки освітнього сектору є США. Як відзначають Т. Фрідман і М. Мандельбаум, на кожному історичному етапі свого розвитку Сполучені Штати застосовували власну «формулу успіху», що дозволило країні створити одну з найпотужніших економік у світі; у цій «формулі» п'ять складових факторів, які разом формують основу ефективної взаємодії між державним та приватним секторами економіки [3].

Першим фактором є підвищення доступності освіти, зокрема вищої, і забезпечення все більшої кількості американців освітою. Після Промислової революції саме в Сполучених Штатах Америки були створені перші технічні та інженерні університети, які стали кращими в світі, з яких власне розпочалась «ера домінування» США на глобальній арені (і не лише освітній). Із розвитком технологій держава створювала основу для подальших досліджень і відкриттів – від машини для очистки бавовни до пароплавів, складальних конвеєрів, ноутбуків до мережі Інтернет. Другим фактором передбачено постійну державну підтримку науково-дослідницької діяльності. В інформаційну епоху, коли інновації все сильніше впливають на економіку, наукові дослідження у всіх сферах і галузях стають важливішими, ніж будь-коли раніше. Решта факторів – це, по-перше, розбудова і постійна модернізація інфраструктури; по-друге, політика «відкритих дверей» (за виключенням декількох періодів) по відношенню до імміграції, таким чином, у США постійно поповнювалась робоча сила, як висококваліфікованими працівниками, так і тими, хто не мав значних професійних навичок, що дозволяло підтримувати в суспільстві атмосферу енергійності і амбіційності, а також – за рахунок притоку найкращих умів – поповнювати університети, створювати нові підприємства і генерувати нові ідеї, що вели країну до значних досягнень, зміцнення економіки і процвітання. І, по-третє, – державні заходи щодо регулювання

приватного сектору економіки, в тому числі формування в країні гарного інвестиційного клімату, що робить її привабливою для дослідників і вчених (наприклад, шляхом впровадження надійної системи захисту інтелектуальної власності), стимулює розвиток малого бізнесу і венчурного підприємництва.

Саме ці фактори стали передумовами формування потужної економіки США і суттєво сприяли перетворенню її на інноваційну. Два з цих п'яти факторів – це прями задачі системи вищої освіти. Отже, без сумніву, потужна наукова спадщина і послідовна державна підтримка – це фактори, що суттєво впливають на конкурентоспроможність системи вищої освіти.

Вартим уваги є вивчення досвіду становлення конкурентоспроможної системи вищої освіти Фінляндії. Історія її перетворення на одну з найефективніших систем освіти на всіх рівнях бере свій початок в 1960-х роках ХХ ст., коли колективними зусиллями уряду і експертів було створено програму розвитку освітнього сектору, яка враховувала особливості країни і була націлена на максимальну ефективність. Завданнями цієї програми передбачалось вирівнювання якості навчання в усіх установах, тож на даний час будь-яка школа в Фінляндії – хороша, так само як і будь-який університет. Професія вчителя і викладача в країні є надзвичайно престижною, і внаслідок великого конкурсу тільки найкращі студенти можуть стати викладачами. Програма реформування системи освіти Фінляндії була комплексною і націленою на підвищення якості навчання на всіх рівнях починаючи з початкової освіти, з розумінням того, що знання, отримані в школах, стають основою для отримання подальшої освіти [3]. Ціллю програми було також надання кожному учню найкращої можливої освіти; так як населення Фінляндії порівняно невелике, реформаторами було вирішено, що ефективною буде лише така система освіти, яка дає можливість досягти максимальних результатів всім, а не тільки найкращим і найталановитішим студентам [5–7]. Таким чином, не менш важливими для формування конкурентоспроможної системи вищої освіти є комплексний підхід (з урахуванням початкової і середньої освіти), орієнтація на максимальне залучення громадян до освіти, підвищення соціального престижу сектору освіти, а також забезпечення якісної освіти в найбільшій можливій кількості освітніх установ незалежно від регіону.

Свої особливості має система вищої освіти ЄС, котра складається з національних систем вищої освіти країн – членів ЄС і водночас завдяки інтеграційним змінам може розглядатись як одна цілісна. Програма Erasmus, Болонський процес і Лісабонська стратегія заклали основу для становлення конкурентоспроможного диверсифікованого європейського науково-дослідницького простору [8]. Процес об'єднання Європи, його поширення на схід і на прибалтійські країни супроводжується формуванням спільного освітнього і наукового простору та розробкою єдиних критеріїв і стандартів у цій сфері в масштабах усього континенту. Цей процес дістав назву Болонського від назви університету в італійському місті Болонья, де були започатковані такі ініціативи. Болонський процес – це процес структурного реформування національних систем вищої освіти країн Європи, зміни освітніх програм і потрібних інституційних перетворень у вищих навчальних закладах Європи. Його мета – створення європейського наукового та освітнього простору задля підвищення спроможності випускників, підвищення мобільності громадян на

європейському ринку праці, підняття конкурентоспроможності європейської вищої школи. Для досягнення цієї мети було запропоновано прийняти зручні та зрозумілі градації дипломів, ступенів і кваліфікацій; увести в своїй основі двоступеневу структуру вищої освіти; запровадити взаємовизнаний на європейському просторі вчений ступінь доктора філософії; використати єдину систему кредитних одиниць (систему ECTS – European Community Course Credit Transfer System), яку ще називають системою кредитних одиниць, системою кредитних заліків, системою кредитних рівнів тощо; запровадити уніфіковані і взаємно визнані на європейському просторі додатки до диплома; напрацьовувати, підтримувати і розвивати європейські стандарти якості із застосуванням порівняльних критеріїв, механізмів і методів їх оцінки відповідно до вимог Європейської асоціації забезпечення якості освіти; усунути наявні перепони для розширення мобільності студентів, викладачів, дослідників і управлінців вищої школи.

На всіх етапах Болонського процесу було проголошено, що цей процес добровільний, залучає багатьох суб'єктів і є таким, що ґрунтується на цінностях європейської освіти і культури; не нівелює національні особливості освітніх систем різних країн Європи; багатоваріантний; гнучкий; відкритий; поступовий. Однак внаслідок існування значних відмінностей у рівнях розвитку економіки та в інших сферах суспільної діяльності в різних країнах ЄС, Болонський процес хоча і суттєво зближив національні системи вищої освіти, однак все ж залишається певною мірою суперечливим, складним і нерівномірним. Його цілі не завжди чітко визначені; як приєднання до цього процесу, так і неприєднання мають свої переваги та ризики. Втім, з урахуванням усіх «за» і «проти» для країн Європи, які прагнуть до економічного і суспільного розвитку, альтернативи Болонському процесові немає.

Упродовж останніх двох десятиліть суттєво посилились позиції системи вищої освіти Південної Кореї. Активне реформування системи вищої освіти в країні розпочалось в період індустріалізації країни, між 1945 та 1970 рр., і саме в цей час залучення населення до вищої освіти значно збільшилось. У 70-80-ті роки це збільшення відбувалось в основному за рахунок інженерних спеціальностей; впродовж цих двох десятиліть вища освіта зробила відчутний внесок у соціо-економічне зростання Пд. Кореї. Нова демократична система освіти, направлена на органічне включення Південної Кореї у відкриту світову інформаційну і освітню систему, почала формуватись у 1990-х роках, і вища освіта вже стала масовою. На початку ХХІ ст. 84,5% випускників вищих шкіл було прийнято до ВНЗ [9]. Реформування вищої освіти через інновації на університетському рівні стало головною задачею уряду Південної Кореї. Рівень академічної компетенції корейських університетів був порівняно низьким, і це привернуло увагу уряду до системи вищої освіти. До сьогодні основною метою національної політики є якісні зміни у вищій освіті.

Реформи проходили в декілька етапів і передбачали такі заходи, як диверсифікацію і спеціалізацію університетів, створення автономної і демократичної наукової спільноти з акцентом на гуманність і креативність в навчальних програмах, інновації на вступних іспитах до вищих навчальних закладів, створення різноманітних освітніх програм, розвиток актуальних спеціальностей і галузей знань, впровадження міждисциплінарних підходів, значне підвищення цільового фінансування вищої освіти, рефор-

мування початкової і середньої освіти, реформування ВНЗ відповідно до світових стандартів і створення університетів світового класу, підвищення академічної мобільності, інтеграцію в світову наукову спільноту тощо [10; 11]. Послідовні і комплексні зусилля уряду Південної Кореї у реформуванні системи вищої освіти виявились успішними завдяки їх комплексності, продуманості і послідовності, що дозволило впродовж 15–20 років трансформувати систему освіти з орієнтованої на залучення якомога більшої кількості студентів – в бік надання якомога якіснішої освіти та створення більш жорстких конкурентних умов [12, ст. 133]. Як результат, система вищої освіти Південної Кореї входить в ТОП-25 світу, а також три корейські університети входять до ТОП-100 кращих вищих навчальних закладів світу за рейтингом QS у 2015 р. [13]. Проектне фінансування розвитку науково-дослідницьких університетів, чітка система контролю, зміна суспільного ставлення до вищої освіти, активне застосування досвіду країн – ключових інноваторів у становленні конкурентоспроможної економіки (а також залучення провідних закордонних вчених до науково-дослідницької роботи корейських університетів) разом з урахуванням особливостей розвитку регіонів Південної Кореї – всі ці фактори зумовили успішність реформ системи вищої освіти країни.

Ключовою особливістю формування конкурентоспроможної системи вищої освіти Китаю є комплексні реформи, які розпочалися понад 35 років тому та мають вражаючий результат. На сьогодні провідні університети КНР посідають ключові позиції у авторитетних світових рейтингах ВНЗ, та на їх частку припадає 31% цитування, окрім того, в 2015 р. кількість університетів, які входять до рейтингу QS, збільшилась з 13 до 50 вищих навчальних закладів порівняно з 2009 р. (табл. 1).

Високі позиції китайських вищих навчальних закладів забезпечені комплексністю політики уряду Китаю (державне планування і замовлення, фінансування, наукова кооперація і програми розвитку дослідницьких університетів), політикою місцевих органів влади (фінансування ВНЗ) та стратегіями університетів, які направлені на інтернаціоналізацію освіти шляхом залучення іноземних студентів і професорів на англомовні програми, відкриття філіалів та структурних підрозділів за кордоном, популяризація китайської вищої школи через міжнародні наукові публікації, які входять до світових наукометричних баз даних. Основним компонентом в фінансуванні системи освіти є державні інвестиції.

Історично формування системи вищої освіти Китаю відбувалося у три етапи: початковий, перехідний та етап «буму». Початковий етап охоплює

період утворення вищих навчальних закладів; перехідний – з 1949 по 1978 р., саме в цей час розпочалися реформи системи вищої освіти в рамках політики «Великого західного стрибка», і ці реформи здійснювались під впливом двох систем вищої освіти – радянської та британської; етап «буму» охоплює період глибоких структурних реформ, які розпочалися після Культурної революції (1978 р.) та тривають дотепер.

Послідовне і активне реформування системи вищої освіти Китаю зробило її досить конкурентоспроможною на світовій арені. У рейтингу Universitas 21 в 2015 р. система вищої освіти країни посідає 34-е місце і продовжує посилювати свої позиції. Фактично за три десятиліття уряду Китаю вдалося сформувати сучасну і досить потужну систему вищої освіти, інтегровану в міжнародний освітній простір і досить ефективну з точки зору забезпечення потреб економіки країни.

Висновки з даного дослідження. У деяких країнах конкурентоспроможні національні системи освіти формувались впродовж століть, а в інших значних успіхів в розбудові ефективної вищої освіти вдалося досягти за декілька десятиліть. Унікальна відповідність системи освіти історичним особливостям конкретної країни, її економічного розвитку і суспільних традицій разом з продуманим плануванням і постановкою амбітних цілей – це ті чинники, що максимізують ефективність системи освіти в конкретній країні і підвищують з часом її конкурентоспроможність на міжнародній арені.

У періоди переходу від економіки масового виробництва до економіки знань і від споживачького суспільства до відтворювального, тобто суспільства розвитку, найважливіше значення отримують інтелектуальний і науково-технічний потенціали [17, с. 24]. У цьому контексті підтверджується необхідність закладення організаційно-правового і економічного фундаменту для модернізації систем вищої освіти країн, котрі прагнуть в найближчі роки здійснити перехід до шостого технологічного укладу і бути повноцінним і конкурентоспроможним учасником суб'єктом світового господарства. Згідно з дослідженням одного з провідних теоретиків концепції технологічних укладів С.Ю. Глазьевим, з 2010 по 2018 р. новий шостий технологічний уклад проходить зародкову стадію свого розвитку, а вже з 20-х років ХХІ ст. вступить у фазу росту [17, с. 16]. Зараз поширення нового технологічного укладу певним чином гальмується як незначним масштабом і не відпрацьованістю нових технологій, так і неготовністю соціально-економічного середовища до широкого застосування цих технологій. Однак саме в періоди масштабних світових тех-

Таблиця 1

Китайські університети у авторитетних світових рейтингах ВНЗ, 2014–2015 рр.

Рейтинг ВНЗ	QS	Times Higher Education	Webometrics	SIR World Ranking
Пекінський університет	57	48	47	30
Університет Цинхуа	47	49	49	11
Університет Фудань	71	193	178	87
Шанхайський університет Цзяо Тун	104	276-300	83	23
Нанкінський університет	162	251-275	267	139
Університет Чжецзян	144	301-350	65	15
Університет науки і техніки Китаю	147	201-225	210	143
Сицзянський університет Цзяо Тун	379	-	226	99
Харбинський технологічний інститут	481-490	-	351	36

Джерело: складено автором на основі [13–16]

нологічних трансформацій для «відстаючих» країн виникає «вікно можливостей», щоб вирватись вперед і здійснити «економічне чудо». Таким чином, вивчення найкращого світового досвіду і швидке впровадження найкращих світових практик разом зі створенням умов для відмирання застарілих і вже неефективних механізмів у освітній сфері – це можливість суттєво підвищити в майбутньому конкурентоспроможність економіки на світовій арені в умовах глобальної конкуренції.

БІБЛІОГРАФІЧНИЙ СПИСОК:

1. Leebron D.W. A look at the competitiveness of higher education. / The Hill. – 2014. [Електронний ресурс]. – Режим доступу : <http://thehill.com/blogs/pundits-blog/209980-a-look-at-the-competitiveness-of-higher-education>.
2. Williams R. U21 Ranking of National Higher Education Systems. / Williams R., Leahy, A., G. de Rassenfosse, Jensen P., University of Melbourne, Melbourne. – 2015.
3. Friedman T.L. That Used to Be Us: How America Fell Behind in the World It Invented and How We Can Come Back. / Thomas L. Friedman, Michael Mandelbaum. – Farrar, Straus and Giroux. – New York. – 2011.
4. The Development of Education: National Report of Finland. / UNESCO, The National Board of Education. – 2004.
5. Hölttä S. Recent Changes in the Finnish Higher Education System. / European Journal of Education, Vol. 23, No. 1/2 (1988), pp. 91–103.
6. Kivinen O. Expanding Education and Improving Odds? Participation in Higher Education in Finland in the 1980s and 1990s. / Osmo Kivinen, Sakari Ahola and Juha Hedman // Acta Sociologica, Vol. 44, No. 2 (2001), pp. 171–181.
7. Parjanen M. Access to Higher Education: Persistent or Changing Inequality?: A Case Study from Finland. / Matti Parjanen and Ossi Tuomi. // European Journal of Education, Vol. 38, No. 1 (Mar., 2003), pp. 55–70.
8. Van der Wende M. European responses to global competitiveness in higher education. / Research & Occasional Paper Series: CSHE.7.09, University of California, Berkeley. – 2009.
9. Lee J. K. Main Reform on Higher Education Systems in Korea. / Revista Electrónica de Investigación Educativa, 2 (2). – 2000 [Електронний ресурс]. – Режим доступу : <http://redie.uabc.mx/vol2no2/contents-lee.html>.
10. Terri Kim. Higher Education Reforms in South Korea: Towards ethnocentric internationalisation or global commercialisation of higher education? // Brunel University. – 2010. [Електронний ресурс]. – Режим доступу : http://www.srhe.ac.uk/downloads/events/41_swrn-Terri-Kim.pdf.
11. Gwang-Jo Kim. Education Policies and Reform in South Korea. [Електронний ресурс]. – Режим доступу : <http://citeseerx.ist.psu.edu/viewdoc/download?doi=10.1.1.196.5601&rep=rep1&type=pdf>.
12. Сандул М.С. Формування конкурентоспроможності системи вищої освіти Республіки Корея / М.С. Сандул // Науковий вісник ХДУ. Серія «Економічні науки». – Херсон. – 2014. – № 6. – С. 128–133.
13. QS Stars University Ratings. QS World University Rankings 2014/15 [Електронний ресурс]. – Режим доступу : <http://www.topuniversities.com/>.
14. Ranking Web of Universities (2014/15). Webometrics. [Електронний ресурс]. – Режим доступу : <http://www.webometrics.info/>.
15. SIR World Ranking. (2014/15). SCImagoir. [Електронний ресурс]. – Режим доступу : <http://www.scimagoir.com>.
16. The Times Higher Education World University Rankings 2014-2015. THE. [Електронний ресурс]. – Режим доступу : <http://www.timeshighereducation.co.uk/world-university-rankings/>.
17. Глазьев С.Ю. О политике опережающего развития в условиях смены технологических укладов / С.Ю. Глазьев // Устойчивое развитие: проектирование и управление. – 2013. – № 2(19). – Т. 9.

УДК 339.9

Ярошук А.О.

студент

Інституту міжнародних відносин

Київського національного університету імені Тараса Шевченка

КОН'ЮНКТУРА СВІТОВОГО РИНКУ ІНЖЕНЕРНО-ТЕХНІЧНИХ ПОСЛУГ ТА ПЕРСПЕКТИВИ РОЗВИТКУ ІНЖИНИНГОВИХ ЦЕНТРІВ В УКРАЇНІ

У статті досліджено концептуальні засади інжинірингу. Розглянуто масштаби і динаміку глобального ринку інжинірингових послуг та встановлено групи чинників, які впливають на кон'юнктуру ринку інженерно-технічних послуг. Показано місце України в міжнародному обміні інженерно-технічними послугами, встановлено реальну і потенціальну участь України в глобальному ринку інжинірингових послуг. Дано рекомендації для забезпечення подальшого розвитку інженерно-консультаційної діяльності.

Ключові слова: інжиніринг, інженерно-технічні послуги, інженерно-консультаційна діяльність, інжинірингова компанія, кон'юнктура, Україна.

Ярошук А.О. КОН'ЮНКТУРА МИРОВОГО РЫНКА ИНЖЕНЕРНО-ТЕХНИЧЕСКИХ УСЛУГ И ПЕРСПЕКТИВЫ РАЗВИТИЯ ИНЖИНИРИНГОВЫХ ЦЕНТРОВ В УКРАИНЕ

В статье исследованы концептуальные основы инжиниринга. Рассмотрены масштабы и динамика глобального рынка инжиниринговых услуг, и определены группы факторов, влияющих на конъюнктуру рынка инженерно-технических услуг. Показано место Украины в международном обмене инженерно-техническими услугами, определено реальное и потенциальное участие Украины в глобальном рынке инжиниринговых услуг. Даны рекомендации для обеспечения дальнейшего развития инженерно-консультационной деятельности.

Ключевые слова: инжиниринг, инженерно-технические услуги, инженерно-консультационная деятельность, инжиниринговая компания, конъюнктура, Украина.

Yaroshchuk A.O. CONJUNCTURE OF GLOBAL MARKET'S ENGINEERING AND TECHNICAL SERVICES AND PROSPECTS OF THE DEVELOPMENT OF ENGINEERING CENTERS IN UKRAINE

The article is dedicated to the conceptual framework of engineering. Also the scale and dynamics of global market of engineering services is developed together with the groups of factors influencing the conjuncture of engineering and technical services' market.